

رهیافتی بر مفاهیم فضاهای شهری، شهرسازی گذشته ایران و الگو برداری از آن در فضاهای شهری معاصر (مطالعه نمونه موردی بازار)

دکتر حسین سلطان زاده^۱، دکتر حمیدرضا موسوی^۲، زهرا صدری^{۳*}

^۱ عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز. پست الکترونیکی: h72soltanzadeh@gmail.com
^۲ عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز. پست الکترونیکی: mousavihamidreza@yahoo.com
^۳ دانشجوی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز (). پست الکترونیکی: zahrasadri50@yahoo.com

چکیده

شهر به طور کلی قوانین حاکم بر روابط فرهنگی مردمان یک جامعه را در خود به نمایش می‌گذارد. هر قوم و جامعه به اندازه فهم، ذوق و سلیقه خویش آداب و رسوم و فرهنگ‌هایی دارد و این فرهنگ‌ها به مرور زمان تغییر می‌یابد، فضاهای عمومی از دیدگاه اجتماعی فرهنگی، به عنوان مکان‌هایی جهت ایجاد و تقویت مناسبات و روابط بیرونی، تعاملات، تغییرات و رویارویی‌هایی اجتماعی و مکان‌هایی که گروه‌های مختلف با خواست‌ها و علایق متفاوت گرد هم جمع می‌شوند، تعریف می‌شود. همچنین فضاهای عمومی باید برای استفاده‌های مختلف غیرقابل پیش‌بینی و انجام فعالیت‌های متنوع، طراحی و برنامه‌ریزی شوند، تا پاسخگویی مناسب به نیازهای استفاده‌کنندگان باشند. همانند بازارهای سنتی که در آن‌ها محورهای تجاری در نقاط اجتماع به هم وصل می‌شده‌اند تا فضای جمعی را به وجود آورد به گونه‌ای که فضای تجاری یک فضای پویا را شکل می‌داده، جایی که مردم جذب محیط شهری شوند. بازار سنتی، تداوم خط زندگی در شهر و سرشار از فعالیت بوده است، ترکیب سکانس‌هایی از فضا که با یکدیگر مرتبط‌اند.

در این پژوهش، در روشی «توصیفی-تحلیلی»، به منظور شناخت کامل تری از مفهوم فضای شهری، متون تخصصی مختلف هم در ادبیات شهری غرب و هم در ادبیات شهری ایران مورد بازبینی و مطالعه قرار گرفت. در این فرآیند ابتدا به مفهوم پایه‌ی فضا پرداخته شد. در مرحله بعد به موضوع فضای عمومی به عنوان بخشی از پیکره شهری توجه گردید و نظریات و تعاریف مختلف در این حوزه مورد مطالعه قرار گرفت. همچنین مطالعاتی بر روی کارکرد و پیشینه بازارهای سنتی نیز انجام گرفت و در گام بعدی به منظور تجمیع و تحلیل یافته‌ها با استفاده از روش «فراتحلیل»، به تحلیل این موارد پرداخته شد تا الگوهای لازم برای یک فضای عمومی پویا منطبق با معیارهای معاصر استخراج شود.

واژه‌های کلیدی: فضا، فضای عمومی، فضاهای شهری، بازار، تعاملات اجتماعی

۱- مقدمه :

در دنیای امروز با توجه به مشکلات اجتماعی و اقتصادی، گسترش شهرها و کشورها موضوع بسیار مهمی به نظر می‌رسد، زیرا می‌توان به واسطه‌ی خلق فضاهای زنده‌ی شهری، موفق به ابقا زندگی اجتماعی در شهرها شد، زیرا دوام یک جامعه به روابط اجتماعی و کیفیت و کمیت آن بستگی دارد. در شهرهای مختلف ما در موقعیت سنتی خود همچون خانه‌های سنتی مان بیشترین